

5. Плахов, В.Д Социальные нормы: Философские основания общей теории. М.: Мысль, 1985.

Premisele integrării europene – de la idee la realizarea practică

Maftei Vitalie, lector superior, UTM

De la bun început vreau să mă refer la aspectul istoric care a pus baza creării unei abordări regional – europene determinate de aspectul cultural-spiritual, biologic, religios, lingvistic, economic, geografic etc. asupra integrării europene.

Ideea unei Europe unite a fost susținută de-a lungul secolelor de împărați și intelectuali, doar numai după cel de-al doilea război mondial statele europene au instituționalizat forme de cooperare interstatale.

În Antichitate perceperea comunității umane pe continentul european era privit prin prisma dezvoltării a două culturi dominante: cea a Greciei și Romei antice. Specificul integrării europene a grecei antice se evidențiază prin constituirea polisurilor grecești (oraș-stat), o formă de organizare socio-politică a societății. Alte forme cu caracter să spunem *secundar* de integrare în grecia antică a fost: amfichionie (unitate de triburi sau asociație de orașe-state, grupate în jurul unui sanctuar comun); simpolitia (un act public prin care două orașe au fost de acord să recunoască reciproc toate drepturile cetățenilor lor de cetățeni ai celeilalte, fuzionează într-un singur polis, în sens politic, religios, civil, legal); simahia (tratatul între două orașe grecești care lega părțile contractante la ajutorul reciproc în caz de război); sinedrion, astfel scopul acestor forme intergaționiste îl constituie cooperarea economică, militară, religios-spirituală, politică etc. Specificul integrării europene a Romei antice îl constituie constituirea civisului. Odată cu crearea Imperiului Roman începe conturarea unității politice a Europei. În schimbul orașului-stat, triburilor barbare apare o sistemă administrativ juridică nouă (imperiu), care cuprendea o bună parte a continentului european. A doua contribuție a inteligenței și rațiunii greco-romane o constituie spiritul creștin. Imperiul Roman adoptă ca religie oficială creștenismul, iar Constantin în 330 fondează Constantinopolul (creînd astfel o conștiință colectivă europeană). Aspectul religios a unității europene va constitui ulterior un portdrapel a integrării europene.

În Evul Mediu prima încercare de a crea un prototip al statului european în formă de imperiu îl atestăm la Carol cel Mare care în anul 800 este încoronat de către Papa Leon al III-lea. Sub conducerea sa sau pomenit teritorii care constituiau nucleul Imperiului Roman. Începînd cu imperiul lui Carol în primul rînd: în istoria europeană apare statul care pretinde să reprezinte Europa ca o unică construcție politică; în al doile rînd construcția sa politică a unei Noi

Europe începe să capete un contr religios. Religia creștină începe să domine practic absolut, pe întreg continent european. Drept confirmare a unității religioase a europenilor, atunci când identitatea națională este la prima sa fază pot să menționez cele opt cruciade ale Europei creștine. Aceste activități l-au îndemnat pe Dante Aligheri să se gândească la o Putere supremă care să arbitreze litigiile monarhilor europene pe baza respectării diversității de popoare și obiceiuri în vederea instaurării păcii pe continentul european sub egida unei monarhii unice. Ca susținere a ideii date putem să ne referim la contemporanul lui Dante, Pierre Dubois, care îi sugerează regelui Filip cel Frumos al Franței constituirea unei Republici creștine cu un Consiliu al suveranilor, care trebuia să adopte hotărâri de conciliere.

Regele Boemiei, Georges Podiebrad spera în crearea unei ligi a reprezentanților suveranilor, pentru a opri pericolul otoman. Podiebrad propunea crearea unei confederații europene în frunte cu un organ executiv Consiliul unional (condus de conducătorii statelor creștine ale Europei și un președinte al Consiliului), Curte de justiție, buget comun, armată comună.

Erasmus din Rotterdam o personalitate ilustră a umanismului din sec. XVI, propune abandonarea soluționării militare a conflictelor confesionale din Europa, referindu-se la ideea că - creștinii sunt copiii lui Dumnezeu. O nouă abordare a ideii de integrare europeană o atestăm la Emeric Cruce, care impune problema unității europene pe baza economică. Extensia acestei abordări este că toate popoarele lumii, indiferent de credință trebuiau să fie reprezentați de Adunarea Permanentă cu sediul la Viena. Această uniune se baza pe dezvoltarea comerțului și meșteșugului unde toate statele Europei trebuiau să coopereze în domeniul economic. Un proiect european recunoscut este Marele Proiect, propus de Sully, unde Europa trebuia să se transforme într-o confederație formată din 15 state independente. În fruntea confederației era un Consiliu General cu 40 de reprezentanți ai statelor membre. Scopul Consiliului era soluționarea litigiilor apărute. Deciziile aveau un caracter obligatoriu.

Britanicul William Penn vede realizarea integrității europene prin instaurarea unui înțelegeri între oameni asupra păcii. Propune instaurarea Ligii europene sau a confederației, organul reprezentativ al căruia va fi Congersul (parlamentul). Pentru prima dată Penn propune instaurarea unei ierarhizări a reprezentativității, care există și la momentul actual: supranațional, național și local. Abatele Saint-Pierre în proiectul Asupra Păcii Eterne propune un Senat european cu puteri legislative și judiciare compus din 40 de membri. Saint-Pierre se referă la tradiția romano-catolică, dreptul roman, apartenența geografică, unitatea culturală.

Renumitul filosof german Immanuel Kant propune federalizarea statelor libere într-un stat de națiuni; plus se referă la democratizarea statelor membre; apela la practicarea diplomației deschise; instaurarea păcii - fără a fi revizuită, a cetățenului lumii, a circulației libere.

Proiectul european al sec. XIX-lea este evidențiat prin epopeia unirii europiei sub egida lui Napoleon Bonapard. Are loc unificarea regimurilor politice și a aspectului juridic după modelul francez. Începînd cu sec. XIX construcția ideii europene trece de la conducere la societate. Din 1842 și pînă în 1849 are loc petrecerea Congresului prietenilor păcii. La conferința de la Paris Victor Hugo pentru prima dată enunță renumita frază despre Statele Unite ale Europei. Din această perioadă ideea va fi una solicitată.

Odată cu terminarea primului război mondial are loc căderea a patru imperii continentale: german, rus, otoman și austro-ungar. Revoluția bolșevică din 1917 distanțează Rusia de apartinența la ideea unică europeană. Se consideră că perioada dintre cele două războaie mondiale a construit perioada pentru dezvoltarea Ideii Europene. Făcînd abstracție de la factorii „tradiționali istorici” care au generat tendința unificării Europei aceasta perioadă începe să se evidențieze prin diverși factori de integrare. Progresul tehnic în economie și transport (căi ferate, dezvoltarea relațiilor poștale, apariția automobilului, avionului etc.)

Ideea promovării, popularizării și în unele cazuri intenției de realizare a unității europene nu este nouă în aceasta perioadă. Ideea era susținută de un șir de personalități remarcabile din domeniul politic, economic, cultural etc. Nu trebuie să facem abstracție de procesul globalizării, care a lăsat o amprentă asupra constituirii ideii Europene. Ca exemplu poate servi cartea scriitorului, jurnalistului, sindicalistului francez Francis Delaisi, care în cartea sa „Les contradictions du monde moderne”, Paris Payot 1932, demonstrează ciocnirea percepției internaționalizării (globalizării) – exprimată evident în primul rînd prin comerț și senzație naționaliste.

Realitatea existentă specifică pentru multe state europene care se aflau într-o criză economică, ciocniri naționaliste, generează apariția unor cărți, scrieri, cu tematica declinului Europei. Acestea studiază și analizează direct sau indirect continentul european ca pe o construcție unică în plan tradițional-istoric, cultural-spiritual, economico-politic, stimulînd astfel căutarea unor soluții de salvare, ieșire din impas, care se evidențiau tot mai frecvent prin unirea continentului european într-o construcție unică. Drept exemplu de scrieri și cărți menționăm Oswald Spengler (1880-1936) ”Declinul Occidentului”. Unde autorul O. Spengler utiliza noțiunea de Occident în schimbul celui de Europa. Adeptul viziunii organicist-deterministă, el considera că la fel ca și planetele, culturile se nasc, înfloresc și mor. Considera că Occidentul trece de la faza de cultură la cea de civilizație și va pieri cîndva. După estimările lui aceasta se va întîmpla în anul 2200.

Putem menționa și alți reprezentanți, care meditau supra problemei expuse ca de exemplu: Karl Jaspers ”Situția spirituală a epocii noastre” 1931; Sigmund Freud ”Das Unbehagen in der Kultur” 1930; Henri Massis ”Defense de l

Occident” 1927; Hilaire Belloc ”The Crisis of our Civilisation,; Ortega y Gasset ”Revolta maselor” 1930, (care analizează prezentul și viitorul puterii Europene, unitatea Europeană, viitorul European).

Primele forme de organizare europene.

Personalitatea de excepție în rîndul susținătorilor unității europene, considerat unul din părinții fondatori ai Europei Unite este Richard Nikolaus Coudenhove Kalergi (1894-1972). În 1922 publică în presa germană și austriacă un apel pentru crearea Paneuropei, ca la sfîrșit să publice o serie de cărți denumite Paneuropa 1926. Coudenhove Kalergi considera că Europa a fost împinsă din centru la periferia lumii. În analiza sa el vorbește despre 5 Europe: greacă, romană, Europa migrațiilor, Europa frontierele căreia coincid cu credința catolică, Europa absolutismului iluminist și autocrației. A șasea Europă este – Statele Unite ale Europei, sau după el, federația Paneuropeană. Coudenhove Kalergi considera că lumea a intrat în epoca dimensiunilor continentale (Paneuropa, Panamerica, URSS, Japonia China). În 1924, C. Kalergi lansează Manifestul Paneuropean, tot în acest an creează organizația Paneuropa cu sediul la Viena. În 1926 organizează primul congres Paneuropean. Tot în aceasta perioadă au fost create comitete naționale ale Paneuropei.

Putem să afirmăm că la baza propagării ideii Europene a contribuit: Liga Unității Europene fondată de sir. Max Waetcher (1913); în 1924 se constituie statele unite ale Națiunilor Europene sau Inițiativa Scandinavă creată de Roskilde (Danemarca); în 1926 se formează la Geneva Federația pentru Antanta europeană, care se transformă în Federația europeană a comitetelor de cooperare europeană. În 1931 Academia Diplomatică Internațională de la Paris pune în analiză și dezbateră problema - soarta Europei. În 1932 Fundația Alessandro Volta organizează la Roma o reuniune pe aceeași temă cu figuri ilustre a culturii europene.

În presa europeană, în reviste, ziare, apar tot mai multe articole dedicate ideii uniunii europene (L Europe Nouvelle; Neue Europa, Pax, Le Monde Nouveau, La Revue des vivants, Round Table, Revue de Droit International et de Sciences Diplomatiques et politiques, Revue d Economie Politique, Paneuropa etc.) Aristide Briand (1862-1932) personalitate ilustră – Șeful guvernului francez, Ministru de Externe, Premiant Nobil pentru pace (1926). De numele său este legată inițiativa de propagare a ideii Uniunii Europene. În septembrie (5) 1929, A. Briand a prezentat la Geneva în fața delegaților a 27 de state europene, membre a Societății Națiunilor, planul său de organizare a Europei. Acest plan prevedea crearea unei uniuni federale bazată pe aspectul geografic (continentul european); pune accent pe o colaborare tot mai strînsă între statele Europei în domeniul economic, politic fără a atinge suveranitatea statală. Reprezentanții statelor europene au primit cu interes ideea prezentată de A. Briand și au cerut să fie elaborat un memorandum.

În mai (1) 1926, acest document a fost trimis către 26 state europene. Prima parte a documentului se referea la: societatea popoarelor europene, continentul unic european este generatorul culturii, a civilizației umane. A doua parte este prezentată ca fiind compusă dintr-o serie de întrebări adresate guvernelor statelor europene (de exemplu: este necesară realizarea unui pact general pentru consacrarea principiului unității morale și a solidarității ce se instituia între statele europene?; Este necesar instituirea unui cadru instituțional al Uniunii Europene? ș.a.). De asemenea se cerea stabilirea directivelor generale ce vor determina activitatea Comitetului politic; se cerea opinia guvernelor asupra problemelor: rolul cartelurilor pe piața comună, scăderea progresivă a tarifelor vamale, coordonarea eforturilor pentru lucrări publice de amploare, creditarea regiunilor slab dezvoltate, ș.a. Din păcate istoria a cunoscut un fiasco al uniunii, exprimat prin obiecții din partea a 21 de state, două state au acceptat ideea, trei state au acceptat-o cu anumite rezerve.

În septembrie 1930 este creată Comisia de Studiu pentru Uniunea Europeană. Dinamica întrunirilor este impresionantă. Timp de doi ani din 1930 și pînă 1932 au avut loc 10 întâlniri, dar rezultatele fiind modeste. După părerile specialiștilor cauza eșecului inițiativei lui A. Briand a fost criza economică mondială. Aceasta la rîndul său genera măsuri unilaterale, putem spune egoiste, concentrate pe interes propriu în plan politic în luptă contra crizei existente. Oamenii politici nu au avut luciditatea sau probabil autoritatea de a acționa în interesul comun.

Perioada celui de-al doilea război mondial prezintă un interes specific pentru ideea Europei Unite. Pentru fasciști acest deziderat era privit ca factor de mobilizare, ca temă de propagandă, ca scop de realizare a reichu-lui ca final realizarea unei unități globale sub egida rasei superioare. În plan de comunicare era utilizată ideea unei - Noua Europa, Fortăreața Europei. Ministrul Propagandei germane susținea că – *sensul acestui război este Europa*.

Un adevărat curent federalist apare în Italia (1941) în frunte cu Altiero Spinelli (1906-1986), care susținea federalizarea Europei. A. Spinelli redactează în 1941 pe această temă ”Manifestul Ventotene,,. Manifestul a circula în rîndul membrilor Rezistenței Italiene și a fost adoptat ca program al Mișcării Federaliste Europa, fondată de A. Spinelli în anul 1943. În 1944 apare Proiectul de declarație al rezistențelor europene, în care se preciza crearea unei federații între popoarele europene.

Începînd cu anul 1945 se încheia al doilea război mondial. După unii specialiști aceasta etapă poate fi considerată drept începutul trecerii de la Ideea Europeană la Construcția Europeană. Anul 1945 este considerat drept un an care pune capăt celui mai groaznic proiect istoric, soldat prin zeci de milioane de victime, economii distruse e.t.c.. În plus prezența armatei URSS în centrul Europei crea un climat de incertitudine și teamă. În schimbul Marea Coaliție se

instalează războiul rece, astfel începînd cu anul 1947, continentul european este lupta între două supraputeri: URSS și SUA în cadrul unui conflict global.

Winston Churchill (1874-1965) prim-ministru al Britaniei, politician lucid care a influențat evenimentele de creare a Unității Europene. În 1930 sprijină inițiativa lui C. Kalergi și A. Briand. În iunie anului 1940 propune ideea creării Uniunii franco-britanice: manifestîndu-se prin instituții comune, prin politica externă și de apărare comună, instaurarea cetățenie europene. Ulterior o intervenție asupra problemei reorganizării Europei W. Churchill o face în septembrie 1946 în cadrul unui discurs ”Discurs despre tragedia Europei,, de la Zurich. În acest discurs politicianul descrie rezultatele celui de-al doilea război mondial (*foame, ruine și suferințe – dezastru care s-a creat și care nu trebuie să se repete*), ca apoi iscusit să treacă la actul salvator, care trebuie să fie întreprins de către statele Europei și anume construcția Statelor Unite ale Europei. Puțin timp mai tîrziu W. Churchill este la baza fondării The American Committee on United Europe – scopul căruia a fost promovarea ideii Unității Europene.

Este important să constatăm faptul că după al doilea război mondial numărul organizațiilor federaliste a început să crească vertiginos în diferite state europene. Drept exemplu putem menționa: *Union Europeenne des Federalistes, Movimento Federalista Europeo, Coomite francais pour la Federation europeenne, Liga Independentă de Cooperare Europeană, Nouvelles Equipes Internationales, Mouvement pour les Etates Unis Socialistes d Europe*. Coudenhove Kalergi creează Uniunea Parlamentară Europeană în 1947. Tot în 1947 se creează Comitetul de Coordonare al Mișcărilor în favoare Europei Unite, la care au aderat celelalte organizații cu excepția Uniunii Parlamentare Europene.

Trebuie să ținem cont că realitatea care se creează la acel moment în Europa este relativ prielnică pentru aplicarea în practică a ideii Uniunii Europene (o situație specifică a fost divizarea continentului european în partea de Est cu dominarea URSS, care creează statul Est german în 1949, ”lovitura de la Praga,, 1948 și Vestul cu o influență exercitată tot mai mare din partea SUA și Anglia). În asemenea circumstanțe se cerea intensificarea relațiilor economice, politice și militare – fapt realizat pe parcursul anilor de ambele tabere. În data de 7-10 mai 1948 are loc desfășurarea Congresului de la Haga, organizat de Comitetul de Coordonare al Mișcărilor în favoarea Europei Unite. La congres au participat circa 800 de invitați din 25 de state. Au fost create 3 comisii specializate: *direcția economică* (finalizată cu crearea Consiliului Economic și Social); *direcția politică* (cerea convocarea Adunării Europene), *direcția culturală* (finalizată cu crearea Centrului European al Culturii).

După cum a fost menționat mai sus confruntarea bazată pe divergențe ideologice, apoi răsfrîngîndu-se și în alte domenii (economic, cultural, militar) între Vestul occidental (capitalist) și Estul (socialist-comunist) creează baza pentru o cooperare mai complexă în mod special în domeniul militar și

economic. Prin doctrina lui Truman enunțată pe 12 martie 1947, SUA evidențiază implicarea sa în stoparea amenințării sovietice în estul Mediteranei.

Dezvoltarea cooperării în domeniul economic – Planul Marshall.

Pe 5 iunie 1947, secretarul de stat George Marshall (1880-1959) general, diplomat și politician american, prezintă la universitatea Harvard un plan de reconstrucție a Europei de după cel de-al doilea război mondial (ajutorul era oferit întregii Europe). URSS refuză propunerea în teama dependenței și condițiilor propuse de SUA. Acest plan a generat ruperea între blocul comunist și cel occidental pe continentul european.

SUA cerea *coordonarea* activității statelor interesate în ajutorul financiar și crearea unei cereri comune de ajutor. Astfel Conferința de la Paris din iulie 1947, decide crearea unui Comitet de Cooperare Economică Europeană, care vine în septembrie 1947 cu cererea comună de ajutor în valoare de 22 miliarde de dolari. Pe data de 3 aprilie 1948 Congresul american votează legea ajutorului pentru Europa. Pe 16 aprilie 1948 este creată Organizația Europeană de Cooperare Economică – scopul acestei organizații fiind administrarea ajutorului american; Organizația Europeană de Cooperare Economică (OECE) a fost o organizație interguvernamentală cu caracter economic. Obiectivul OECE era de a promova dezvoltarea producției și a schimburilor internaționale de mărfuri și servicii, reducerea taxelor vamale și a altor obstacole în calea comerțului, menținerea stabilității valurilor naționale și echilibrului bilanțelor de plăți. În cadrul OECE a fost creat Acordul de plăți intra-european care, în 1950, s-a transformat în Uniunea Europeană de Plăți. OECE avea sediul la Paris, având organe de conducere – Consiliul de Miniștri (reprezentanți din toate statele membre), Comitet Executiv (format din 5 membri), au fost create un șir de Comitete tehnice în domeniul specializate ca: transport, agricultură lemn, hârtie, cărbune, oțel etc. și Agenții ca de exemplu Agenție Europeană de Plăți. În cadrul Consiliului de Miniștri a OECE deciziile erau luate în unanimitate. Este important de menționat faptul că în cadrul acestui Consiliu de Miniștri sau creat două direcții: una cu tendință de a crea o autoritate supranațională (susținută de Franța, Belgia, Italia) și a doua direcție ce apela la menținerea suveranității naționale (Anglia, Țările Europei de Nord).

Astfel, OECE a contribuit substanțial la dezvoltarea cooperării între statele membre, putem menționa aici dezvoltarea relațiilor personale, instituționale și profesionale. OECE constituie prima organizație de cooperare economică apărută în Europa Occidentală, aceasta se impune prin stabilirea unui dialog, înființarea unor legături stabile la diferite niveluri între aceste state. Este un gen, o modalitate de: stabilire a unei „comunicări europene”, de reconciliere europeană, de creare a unei Europe noi.

Dezvoltarea cooperării în domeniul militar (NATO).

În cea ce privește a doua direcție de cooperare la nivel european este cazul să evidențiem cooperarea militară. În martie 1947 Franța semnează cu Marea Britanie Tratatul de la Dunkerque. Obiectivul acestui tratat se rezumă la crearea unei alianțe (franco-engleze) împotriva unui eventual atac venit din partea Germaniei. În martie 1948 a fost semnat Tratatul de la Bruxelles între Franța, Marea Britanie, Belgia, Olanda, Luxemburg. Acest tratat a stat la baza creării primei organizații militare din Europa de Vest – Uniunea Occidentală (ca în 1954 să devină Uniunea Europei Occidentale). În aprilie 1949 a fost semnat Tratatul de la Washington, care pune baza creării NATO. Statele semnatare au fost inițial SUA, Canada, Marea Britanie, Franța, Belgia, Olanda, Danemarca, Norvegia, Islanda, Portugalia și Italia (în 1952 aderă Grecia, Turcia, iar în 1953 Germania Federală).

Dea lungul unei perioade îndelungate ideea de unificare europeană a început să capete un contur real începând cu a doua jumătate a sec. XX. Premisele, fundamentul acestei uniuni constituie:

1. Să oprească a treia conflagrație mondială, ca conștientizarea pericolului naționalismului agresiv din Europa, care a adus la apariția celor două războaie mondiale;

2. Să restabilească pozițiile de după război și să consolideze Europa din punct de vedere economic (față de SUA și URSS) și să creeze un spațiu economic unic european (ca compensare a sistemului colonial pierdut);

3. Să consolideze continentul european în urma scindării lui în Vestul Occidental (capitalist) și Est (socialist) printr-o opunere influenței crescînde a Uniunii Sovietice.

4. Eliminarea rivalităților existente între Franța și Germania privind zonele strategice ale Rhur-ului și Saar-ului.

5. Să reintegreze Germania în familia europeană, etc.

Astfel, începutul procesului de integrare europeană este caracterizat prin trăsături specifice, individuale care constituie fundamentul actualei structuri a Uniunii Europene. Asupra acestui proces de uniune au contribuit personalități ilustre a continentului european, fiind numiți „Părinții fondatori” a Uniunii Europene. Putem menționa aici: W. Churchill, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, P-H Spaak, Charles de Gaulle, Robert Schuman, Jean Monnet, A. Spinelli, C. Kalergi, A. Briand și alții.

Referințe bibliografice

1. Alexandru Dușu. *Ideea de Europa și evoluția conștiinței europene*. Ed. All Educational, București, 1999

2. Andrei Marga. *Filosofia unificării europene*. Editura Fundației pentru Studii Europene. Cluj-Napoca, 2001
3. Dinan Dismond. *Originea și evoluția Uniunii Europene*. Ch. Ed: Știința, 2010
4. Bargari Nicolae. *Integrarea europeană*. Curs universitar. Chișinău: Evrica, 2008
5. Ungureanu Oleg. *Integrarea europeană*. Curs universitar. Chișinău, 2001

Polaritatea valorilor

Carolina Cheianu-Tudos

lector superior U.T.M

Pretutindeni în istorie cât și în viața concretă ne manifestăm printr-un conflict al valorilor, între diferite clase de valori, cât și în cadrul aceleiași clase. Omul simplu sesizează conflictul dintre valorile superioare care mai sunt numite și spirituale cât și cele inferioare numite materiale. Dacă valorile materiale sunt uneori amenințate, cele spirituale sunt amenințate mereu. Pericolul face însă parte din însăși esența valorilor spirituale, valori care ne obligă astfel să le apărăm întotdeauna, fiind o provocare continuă a conștiinței.

Axiosfera presupune nu doar o ordine ierarhic graduală, ci și o ordine polară alternativă, astfel valorile se află în cupluri polare, în perechi de contrarii: bine-rău, adevăr-flas etc. Conștiința plătește un preț cumplit pentru că a descoperit valorile, iar acest preț îl reprezintă coexistența valoare-nonvaloare de aceea „cine dorește nu numai să cuprindă, dar și să realizeze valorile, trebuie să le apere împotriva nonvalorilor cu care ele se leagă.” [1]

Bivalenta valorii este o consecință a naturii bivalente a omului, singura ființă la care determinismul sa convertit în libertate de acțiune și alegere, provocând un salt semnificativ, odată cu trecerea de la lumea lucrurilor la lumea valorilor. Prin polaritate, valorile se disting de lucruri, deoarece apare o modalitate originală de negare. În raport cu lucrurile, negarea nu înseamnă afirmarea contrariului, a unuia cu sens contrar, în timp ce negarea unei valori situată la un pol, presupune, implicit, afirmarea valorii situate la polul opus ex.urât, rău. Pentru H.Rickert, valoarea și nonvaloarea, valoarea pozitivă și negativă formează perechi opuse ce se subordonează conceptului de valoare în sens larg.

Pentru culturologul român T.Vianu valorile sunt obiectele dorinței, se înțelege că obiectele repulsiei vor fi non-valorile. Deci valorile aparțin unui sistem polar, înăuntrul căruia non-valorile sunt paralele și corelative cu ele.

Observăm că doar valorile și reacțiunile umane sunt bivalente, angajând aprobări și dezaprobări ce conferă specificitate experienței axiologice – în care